

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 13772/2024
28.02.2025. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Иване Рађеновић, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Шелета, адвокат из ..., против туженог Радиодифузно предузеће „Б92“ д.о.о Београд, чији је пуномоћник Круна Савовић, адвокат из ..., ради исплате, одлучујући о ревизијама тужиоца и туженог изјављеним против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 412/24 од 24.01.2024. године, у седници већа одржаној дана 28.02.2025. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж4 12/24 од 24.01.2024. године и пресуда Вишег суда у Београду П4 101/23 од 15.09.2023. године и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П4 101/23 од 15.09.2023. године у ставу првом делимично је усвојен тужбени захтев па је обавезан тужени да тужиоцу на име накнаде штете због повреде имовинских ауторских права исплати износ од 489.515,40 евра са законском затезном каматом од 21.09.2021. године до исплате у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. У ставу другом одбијен је тужбени захтев тужиоца ради исплате накнаде штете преко досуђеног износа до траженог износа од 1.468.546,20 евра односно за исплату још 979.030,80 евра са законском затезном каматом од 21.09.2021. године до исплате. У ставу трећем обавезан је тужени да о сопственом трошку објави увод и изреку пресуде у централним вестима „Б92“ ТВ у року од 15 дана од дана пријема писменог отправка пресуде. У ставу четвртом, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.712.193,59 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж4 12/24 од 24.01.2024. године у ставу првом одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и туженог и потврђена је пресуда Вишег суда у Београду П4 101/23 од 15.09.2023. године у делу првог става изреке којим је делимично усвојен тужбени захтев и обавезан тужени да тужиоцу на име накнаде штете због повреде имовинских ауторских права исплати износ од 489.515,40 евра са законском затезном каматом почев од дана пресуђења 15.09.2022. године до исплате, све у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате као и другом, трећем и четвртом ставу изреке. У ставу другом преиначена је пресуда Вишег

суда у Београду П4 101/23 од 15.09.2023. године у преосталом делу првог става изреке тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев за исплату законске затезне камате на досуђени износ од 489.515,40 евра од 21.09.2021. године до 14.09.2023. године у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. У ставу трећем одбијени су као неосновани захтеви тужиоца и туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне другостепене пресуде тужилац и тужени су изјавили ревизије због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужилац и тужени су доставили и одговоре на ревизије у којима су оспорили у потпуности наводе супротне стране.

Испитујући побијану пресуду у границама ревизијских разлога прописаних одредбом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ 72/11 ... 18/20), Врховни суд је нашао да су ревизије тужиоца и туженог основане.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Позивање на битне повреде одредаба парничног поступка пред првостепеним судом није разлог за изјављивање ревизије применом члана 407. ЗПП.

Из утврђеног чињеничног стања пред првостепеним судом произлази, да је тужени повредио морална и имовинска ауторска права тужиоца неовлашћеним снимањем квиза „...“ по формату тужиоца - синопсиса за квиз који представља оригиналну духовну творевину аутора и то бележењем квиза „...“ на носачу звука и слике и његовим емитовањем на програму Телевизије „Б92“, у власништву туженог и то све без плаћања ауторске накнаде тужиоцу. Прва епизода квиза „...“ емитована је на телевизији туженог дана ...2017. године а остале закључно са ...2019. године када је емитована последња премијерна епизода. Укупно емитовано је 267 премијера, које су приказане у ударном термину на телевизији туженог. После емитовања последње премијерне емисије, емитовано је укупно 1.129 реприза емисија квиза (од 22.03.2019. године до 02.07.2019. године).

Према налазу Комисије вештака за област ауторског права, при утврђивању висине имовинске штете мора се поћи од тржишне вредности конкретног ауторског дела везане за стварање и коришћење истог, али и од елемената ауторског дела који доприносе квалитету телевизијског програма корисника дела. Сходно томе, тржишна вредност је одређена као средња вредност износа минималне тржишне накнаде од 200,00 евра према ценовнику НУНС-а, просечног износа од 326,00 евра који је тужени платио за једну премијерну епизоду квиза „...“ и износа од 750,00 евра колико би тужилац добио за квиз у трајању од 30 минута, а по основу Уговора о преносу ауторског права који је тужилац закључио 10.01.2020. године за истоврсно ауторско дело. Како је квиз „...“ емитован у ударном термину на тв програму туженог и био међу две најгледаније емисије на тв програму туженог (а често и најгледанија емисија) према истраживању Агенције АГБ „...“, добијена вредност увећана је за 25%, с обзиром на дати рејтинг (као средња вредност у односу на максималну у пракси јер је

уобичајено увећање по овом основу од 50%). Вештаци су утврдили да је уобичајени тржишни критеријум утврђивања цене за репризирање дела 50% од висине накнаде за коришћење премијерног ауторског дела.

Према налазу Комисије вештака за област ауторског права, висина новчаног износа у вези са емитовањем квиза „...“ по једној премијерној емисији износи 530,64 евра, а по једној емитованој репризи 265,32 евра (укупно 795,96 евра). Укупна висина новчаног износа за утужени период износи 489.515,40 евра по средњем курсу НБС на дан исплате, и то за емитовање 267 премијерних емисија 141.680,88 евра (267 x 530,64) и за емитовање 1.311 реприза емисија 347.834,52 евра (1.311 x 265,32).

Прихватајући у потпуности налаз и мишљење комисија вештака, првостепени суд је оценио да нису испуњени услови да се тужиоцу досуди накнада у висини до троструког износа уобичајене накнаде у складу са одредбом члана 206. Закона о ауторском и сродним правима важећим у време повреде ауторског права, јер накнада није била никада одређена, односно није постојао никакав договор између тужиоца – аутора и туженог у погледу хонорара, нити је висина те накнаде регулисана правилником или другим одговарајућим актом туженог. Првостепени суд је става да се у конкретном случају ради о претрпљеној штети због економског искоришћавања ауторског дела од стране туженог без његове сагласности.

Другостепени суд прихвата све разлоге које је дао првостепени суд, налазећи да на досуђени износ накнаде материјалне штете од 489.515,40 евра, тужиоцу у складу са одредбом члана 189. Закона о облигационим односима припада законска затезна камата од дана доношења првостепене пресуде 15.09.2023. године, а не од дана вештачења, јер тужилац до закључења главне расправе није предложио извођење доказа новим вештачењем како би се утврдила висина штете у време пресуђења, односно у разумном року до пресуђења.

Ценећи наводе тужиоца и туженог као ревидената, ревизијски суд налази да се за сада не могу прихватити закључци нижестепених судова, јер за правилну примену материјалног права нису расправљене све правно релевантне чињенице.

Према члану 205. Закона о ауторском и сродним правима, носилац ауторског права може да тражи у оквиру судске заштите поред утврђивања повреде права и накнаду имовинске штете. Одредбом члан 206. закона, важећом у време повреде ауторског права предвиђено је да ако је повреда имовинског права учињена намерно или крајњом непажњом тужилац може уместо накнаде имовинске штете захтевати накнаду до троструког износа уобичајене накнаде коју би примио за конкретни облик коришћења предметне заштите да је коришћење било законито.

Правноснажном пресудом Вишег суда у Београду П 294/2017 од 13.05.2022. године, утврђено је да је тужени повредио морална и имовинска ауторска права тужиоца, аутора формата (синописа) за квиз који представља оригиналну духовну творевину тужиоца, неовлашћеним снимањем квиза „...“ по наведеном формату (синопису) и то бележењем квиза „...“ на носачу звука и слике и његовим емитовањем на програму телевизије „Б92“ у власништву туженог све без плаћања накнаде.

Како је у конкретном случају правноснажно утврђена повреда тужиочевог ауторског права од стране туженог, тужилац као субјект заштите може да потражује накнаду материјалне штете чији је циљ да оштећеног доведе у онај имовински положај у којем би био да до штетне радње није дошло или да уместо накнаде штете захтева вишеструку уобичајену ауторску накнаду.

Тужилац је поднеском од 21.08.2021. године определио тужбени захтев за накнаду штете у висини троструког износа уобичајене накнаде коју би примио да је коришћењем предмета заштите било законито у укупном износу од 1.468.546,00 еура са законском затезном каматом у динарској противвредности са позивом на члан 206. Закона о ауторском и сродним правима.

Тужилац може уместо накнаде материјалне штете захтевати вишеструку уобичајену накнаду, али не више од троструког износа која би му по редовном току ствари била исплаћена да је коришћење предмета заштите било законито. Исплата вишеструке накнаде омогућава правилну компензацију носиоцу права у случајевима када износ стварне штете и измакле добити немогуће или нереално тешко утврдити. Услов за досуђивање ове накнаде је да је повреда ауторског права учињена намерно или грубом непажњом. Код вануговорне одговорности за штету због неовлашћеног коришћења ауторског дела не постоји договор између тужиоца – аутора и туженог у погледу хонорара, али се обрачунава износ уобичајене накнаде коју би тужени платио тужиоцу да је искоришћавао предмет заштите на основу уговора о уступању одређених имовинскоправних овлашћења, а не противправно. На тужиоцу је терет доказивања висине уобичајене накнаде и да је повреда ауторског права учињена намерно или грубом непажњом. Чињеница да је тек правноснажном пресудом Вишег суда у Београду П4 293/17 од 13.05.2022. године утврђена повреда ауторског права тужиоца, не значи да се од тада цени испуњеност услова у погледу постојања намере или грубе непажње, већ за период повреде.

Применом наведеног члана 206. тужилац може да захтева вишеструку накнаду, али иста свакако не може бити утврђена у висини троструког износа од 489.515,40 евра, јер исти износ не представља уобичајену накнаду.

Из налаза и мишљења комисије вештака произлази да висина имовинске штете мора да буде једнака тржишној вредности – цени конкретног ауторског дела, тако што ће добити накнаду у новчаном износу који би добио на тржишту за то своје ауторско дело када би га продао, односно у новчаном износу који би аутор добио на тржишту за коришћење тог свог ауторског дела, па је утврђена висина новчаног износа у вези емитовања квива „...“ по једној премијерној епизоди као средња вредност између минималног износа од 200 еура према ценовнику Независног удружења новинара Србије, просечног износа од 326 евра који је тужени платио за једну премијерну епизоду квива „...“ РД ББ и износа од 750 евра колико би тужилац добио за квив у трајању од око 30 минута (адекватно просечној дужини трајања квива „...“) по уговора о преносу ауторског права који је тужилац закључио 10.01.2020. године за истоврсно ауторско дело (тв квив). Овако добијена вредност увећана је за 25% као средња вредност у односу на максимално, у пракси уобичајено увећања (50%) с обзиром на рејтинг гледаности (висок) и време емитовања (ударни термин), при чему је за репризирану епизоду квива утврђена цена 50% од висине накнаде за коришћење премијерне епизоде.

Ревизијски суд налази да су основани наводи туженог као ревидента, да су нижестепени судови прихватили висину накнаде материјале штете из налаза и мишљења комисије вештака без разјашњења битних чињеница за њену висину у погледу начина утврђивања тржишне вредности, права на исплату додатка од 25% који се односи на допринос тог дела квалитету телевизијског програма корисника дела, као и тржишне вредности репризираних емисија.

Вештаци су, а нижестепени судови прихватили, обрачунали накнаду штете у висини ауторске накнаде коју би тужилац као аутор добио за стварање и коришћење свог ауторског дела на тржишту. Тржишна цена одређује се тарифником, а може бити одређена и уговором. Међутим, не може прихватити да је у конкретном случају параметар за накнаду материјалне штете висина новчаног износа за емитовање једне премијерне епизоде квиза „...“, утврђена укрштањем цена на тржишту за истоврсна ауторска дела и њихово коришћење. Прво, не ради се о истоврсним делима, јер Ценовник НУНС-а се односи на новинаре, а друго, ауторска накнада из уговора који је тужилац закључио са ВВ доо односи се на квиз у трајању од 60 минута, без утврђења његове садржине и без разјашњења да ли би тужилац накнаду од 750 евра могао да добије за емитовање квиза „...“. С друге стране, нижестепени судови прихватају да у цену укрштања улази и износ од 323,53 еура који је тужени платио ПД ББ доо на име новчане накнаде за емитовање/коришћење једне премијерне епизоде квиза „...“, али не прихватају као искључиву висину новчаног износа накнаде за емитовање/коришћење квиза „...“, по премијерној епизоди, с обзиром да се износ као накнада штете утврђује на основу тржишних параметра, а наведени просечни износ је само један од тржишних параметра, при чему ти други параметри нису разјашњени, с обзиром на горе указане недостатке узетих тржишних параметара.

Затим, вештаци су добијену цену увећали за 25% приликом обрачунавања ауторске накнаде с позивом на Одлуку о ауторским и интерпретаторским накнадама и накнадама за филмске и телевизијске уметничке сараднике. Из садржине исте произлази да генерални директор РТС може увећати накнаду изнад горње границе бодова предвиђене тарифником РТС, за ауторско и интерпретаторско остварење од посебног уметничког значаја или за ауторе и интерпретаторе изузетне вредности. Квиз „...“ је емисија забавног карактера, која као таква утиче на гледаност програма, али нижестепени судови, досуђују предметно увећање, иако се не ради о делу које има посебан уметнички значај, нити дају образложење за то, односно зашто је то остварење изузетне вредности за аутора.

Свакако да од висине накнаде за емитовање премијерне епизоде квиза зависи и накнада за репризу, при чему ревизијски суд указује на одредбу члана 19. Закона о ауторском и сродним правима према којој аутор има право на економско искоришћавање свог дела, као и дела које је настало прерадом његовог дела. За свако искоришћавање ауторског дела од стране другог лица аутору припада накнада ако овим законом или уговором није другачије одређено.

Како се у конкретном случају ради о неовлашћеном коришћењу предмета заштите, применом наведене одредбе произлази да би тужилац имао право и на накнаду за сваку репризирану емисију, при чему висина накнаде исте зависи од претходно утврђене цене за премијерну епизоду и мора бити поткрепљена релевантним доказима.

Како за правилну примену материјалног права нису расправљене правно релевантне чињенице, ревизијски суд је применом члана 416. ЗПП укинуо нижестепене одлуке.

У поновном поступку, првостепени суд ће расправити да ли је тужилац поставио захтев за исплату вишеструке накнаде или захтев за накнаду материјалне штете, зависно од тога расправиће указане правно релевантне чињенице, па ће правилном применом материјалног права на утврђено чињенично стање донети нову одлуку о тужбеном захтеву.

Председник већа – судија

Татјана Матковић Стефановић, с.р.

За тачност отправка

Заменик управитеља писарнице

Миланка Ранковић